

Keskkonnaministri määruse
„Keskkonnaministri 16. aprilli 2009. a määruse nr 18
„Kaljukotka püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri” muutmise” eelnõu
SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Määruse koostamise eesmärk on Tõhela-Ermistu looduskaitseala moodustamise tõttu kaitstava loodusobjekti tüübi ja seal kehtivate piirangute muutmine. Tõhela-Ermistu kaljukotka püsielupaik (KLO3000966¹) liideti terves ulatuses Tõhela-Ermistu looduskaitsealaga ja kogu alal kehtestati ühtne kaitseala kaitsekord.

Eelnõukohase määrusega tunnistatakse looduskaitseaduse § 13 lõike 1 alusel kehtetuks olemasolevate kaitstavate loodusobjektide piirid ja kaitsekord. Kaitstavad alad arvati Tõhela-Ermistu looduskaitsealasse, et tagada paremini Nätsi-Võlla linnuala eesmärkideks olevate linnuliikide kaitse ja säilimine.

Keskkonnaministri määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaameti looduskaitse osakonna kaitse planeerimise büroo kaitse planeerimise spetsialist Kätlin Kurg (tel 447 7379, e-post katlin.kurg@keskkonnaamet.ee). Eelnõu kohaselt kavandatud kitsenduste vajalikkust, looduskaitseadusele vastavust ja seletuskirja nõuetekohast vormistust on kontrollinud Keskkonnaameti looduskaitse osakonna kaitse planeerimise büroo juhtivspetsialist Nele Saluveer (tel 447 7386, e-post nele.saluveer@keskkonnaamet.ee). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti üldosakonna jurist Kristiin Jääger (tel 680 7424, e-post kristiin.jaager@keskkonnaamet.ee), Keskkonnaministeeriumi kontaktisik eelnõu ministeeriumitevahelisel kooskõlastamisel on Marika Erikson, (tel 626 2880, e-post marika.erikson@envir.ee). Eelnõu on keeleliselt toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308, e-post siiri.soidro@tlu.ee).

2. Eelnõu sisu

Looduskaitseaduse § 10 lõike 2 alusel on keskkonnaminister 16. aprilli 2009. a määrusega nr 18 „Kaljukotka püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri” võtnud kaitse alla Tõhela-Ermistu kaljukotka püsielupaiga Pärnu maakonnas Varbla vallas Kanamardi külas ja Tõstamaa vallas Rammuka külas. See püsielupaik arvatakse Tõhela-Ermistu looduskaitsealasse. Kaitstava loodusobjekti tüüp muutub ja seetõttu on vajalik muuta keskkonnaministri 16. aprilli 2009. a määrust nr 18 ning tunnistada kehtetuks määruse § 2 lõike 3 punkt 1, et välistada topelt kaitsekord. Normitehnilistel põhjustel tunnistatakse kehtetuks määruse § 2 lõige 3, kuna sättes rohkem kehtivaid punkte peale eelnimetatu ei ole.

Määruse nimetatud punkt tunnistatakse pärast Tõhela-Ermistu looduskaitseala moodustamist kehtetuks, kuna püsielupaiga maa-ala liideti Tõhela-Ermistu looduskaitsealaga. Tõhela-Ermistu looduskaitseala moodustati kõrge loodusväärtusega märgalade, metsakoosluste, kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitseks. Püsielupaiga maa-ala on osa terviklikust loodusväärtuste kompleksist, mistõttu oli otstarbekas see kaitsealaga liita. Püsielupaiga territoorium on määratud sihtkaitsevööndisse, kus kehtestati kaljukotka ja tema elupaikade säilimiseks ja kaitseks piisav kaitsekord. Püsielupaiga sihtkaitsevööndisse

¹ Keskkonnaregistri kood (KKR).

määramisel on arvestatud varasema püsielupaiga sihtkaitsevööndi piiriga (varem püsielupaiga sihtkaitsevööndisse kuulunud alad jäävad sihtkaitsevööndisse ka pärast Tõhela-Ermistu looduskaitseala moodustamist).

Tõhela-Ermistu looduskaitsealal moodustatud Rammuka sihtkaitsevöönd arvestab püsielupaiga sihtkaitsevööndi piiri ja kaitsekorra kehtestamisel on arvestatud püsielupaiga kohta käivate piirangutega, mistõttu kaitsekord ei muutunud. Muul juhul tsoneeriti püsielupaiga sihtkaitsevöönd Tõhela-Ermistu sihtkaitsevööndisse.

3. Menetluse kirjeldus

Määruse muutmise menetlus viidi läbi koos Tõhela–Ermistu looduskaitseala moodustamise menetlusega keskkonnaministri 26. oktoobri 2017. a käskkirjaga nr 1-2/17/1082 algatatud haldusmenetluses. Kaitseala kaitse-eeskirja avalik väljapanek toimus 22.01.–26.02.2018 Keskkonnaameti Pärnu kontoris ja Tõstamaa osavallakeskuses. Teade avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta ilmus 19.01.2018 üleriigilise levikuga ajalehes Õhtuleht, 20.01.2018 kohalikus ajalehes Pärnu Postimees ja 19.01.2018 Ametlikes Teadaannetes. Materjalidega sai tutvuda ka Keskkonnaameti veebilehel.

Looduskaitseseaduse §-s 9 sätestatud kaitse alla võtmise menetluse käigus saadeti teade kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise (sh avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta) kaitsealal paikneva 49 kinnisasja omanikule, sh 10-le kinnisasja omanikule, kelle kinnistud jäävad kaljukotka püsielupaiga piiridesse. Peale selle Pärnu linnale, Lääneranna vallale, Tõstamaa osavallale, Riigimetsa Majandamise Keskusele, Maanteeametile, Keskkonnainspeksioonile, jahiseltsile, Tõhela järve puhkekülale, Paadipesale, MTÜ Tõhela Külaseltsile, eksperdiarvamuse koostanud Indrek Sellile ja Estonia Spa esindajale Jaan Ratnikule. Eelnõu avalik arutelu toimus 22.03.2018 ja sellel osales 23 inimest.

Püsielupaiga määruse muutmise kohta vastuväiteid ja ettepanekuid ei esitatud.

Korrigeeritud materjalide avalik väljapanek toimus ajavahemikus 25.02.–11.03.2019 Keskkonnaameti Pärnu kontoris ja Tõstamaa osavallakeskuses. Teade avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta ilmus 25.05.2019 üleriigilise levikuga ajalehes Postimees, 27.02.2019 kohalikus ajalehes Pärnu Postimees ja 15.02.2019 Ametlikes Teadaannetes. Materjalidega sai tutvuda ka Keskkonnaameti veebilehel.

Korduvavalikustamise teade saadeti asjaosalistele, kes olid avalikustamise ajal ettepanekuid ja vastuväiteid esitanud. Avalik arutelu toimus 25.03.2019 Tõstamaa rahvamajas, kus osales 16 inimest.

Püsielupaiga määruse muutmise kohta vastuväiteid ja ettepanekuid ei esitatud.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu koostamisel on arvestatud järgmiste EL õigusaktidega:

- 1) EÜ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taime- ja loomastiku kaitsest (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50);
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta

(ELT L 20, 26.1.2010, lk 7–25).

EÜ Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ ehk loodusdirektiivi artikli 2 lõike 1 kohaselt on nimetatud direktiivi eesmärk looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmisega kaasa aidata bioloogilise mitmekesisuse säilimisele EL liikmesriikide territooriumil. Loodusdirektiivi artikli 3 lõigete 1 ja 2 kohaselt luuakse Euroopa ökoloogiline võrgustik Natura 2000, mille loomisse annab oma panuse iga liikmesriik võrdeliselt sellega, millisel määral leidub tema territooriumil loodusdirektiivis nimetatud looduslikke elupaigatüüpe ja liikide elupaiku. Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 2 alapunktiga 448 on Natura 2000 võrgustiku loodusalaks esitatud Tõhela-Ermistu loodusala, mis hõlmab Tõhela-Ermistu looduskaitseala (sealhulgas määruse kohast kaljukotka püsielupaika). Seetõttu tuleb Tõhela-Ermistu looduskaitsealal tegevuse kavandamisel hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade kohta kehtivaid erisusi.

Tõhela-Ermistu loodusala on kinnitatud Natura 2000 võrgustiku alaks Euroopa Komisjoni 12. novembri 2007. a otsusega 2008/24/EÜ, millega võeti nõukogu direktiivist 92/43/EMÜ lähtuvalt vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade esimene ajakohastatud loetelu (teatavaks tehtud numbri K(2007) 5402 all, ELT L 12, 15.01.2008, lk 118–265). Viimati ajakohastati boreaalse biogeograafilise piirkonna loodusalade nimekirja Euroopa Komisjoni 24. märtsi 2020. a rakendusotsusega (EL) 2020/494, millega võeti vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade loetelu kolmeteistkümnes uuendatud versioon (teatavaks tehtud numbri C(2020) 1713 all, ELT L 111, 08.04.2020, lk 1–175).

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ ehk linnudirektiivi artikli 1 kohaselt käsitleb nimetatud direktiiv kõikide looduslikult leiduvate linnuliikide, kaasa arvatud nende munade, pesade ja elupaikade kaitset EL liikmesriikides. See hõlmab nende liikide kaitset, hoidmist ja kontrolli ning kasutamist. Linnudirektiivi artiklite 2 ja 3 kohaselt võtavad liikmesriigid kasutusele vajalikud meetmed, sealhulgas kaitsealade loomine, eelnimetatud linnuliikide arvukuse hoidmiseks tasemel, mis vastab eelkõige ökoloogilistele, teaduslikele ja kultuurilistele nõuetele, arvestades samal ajal majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi. Tõhela-Ermistu looduskaitsealal on olulisteks kaitse-eesmärkideks mitme linnudirektiivi I lisas nimetatud linnuliigi kaitse. Kaitseala moodustab Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 1 alapunkti 36 kohaselt osa Nätsi-Võlla linnualast.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Tõhela-Ermistu looduskaitsealaga liidetav Tõhela-Ermistu kaljukotka püsielupaik on juba riikliku kaitse all, mistõttu puudub määruse jõustumisel oluline mõju sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, majandusele, regionaalarengule ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele.

Määruse kehtestamine aitab kaasa rahvusvaheliste kohustuste täitmisele, seega on mõju välissuhetele positiivne. Looduse mitmekesisuse ehk elurikkuse säilitamise ja suurendamise vajaduse sätestavad nii Euroopa 2020 kui ka Ressursitõhusa Euroopa tegevuskava. Sellest

tulenevalt on elurikkuse vähenemise peatamiseks ja taastamiseks kinnitatud EL elurikkuse strateegia aastani 2020 (KOM(2011)2441), mis seab liikmesriigile konkreetsed ja mõõdetavad eesmärgid elurikkuse (liikide ja elupaikade seisundi) parandamiseks aastaks 2020. Kinnitatav õigusakt toetab otseselt nende eesmärkide saavutamist.

Looduskaitseseaduse § 20 järgi võib riik kokkuleppel kinnisasja omanikuga omandada kinnisasja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, kinnisaja väärtusele vastava tasu eest. Eramaid, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, ei lisandu. Riigile omandamise kohustus tulenes juba eelnevast, st püsielupaiga sihtkaitsevööndi kaitsekorrast. Seega ei lisandu riigile omandamise lisakohustusi võrreldes juba olemasolevaga.

Määruse jõustumine ei too kaasa organisatsioonilisi muudatusi.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Määruse vaidlustamine

Määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu kooskõlastati teiste ministeeriumidega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Siseministeerium kooskõlastas eelnõu märkusteta, teised ministeeriumid kooskõlastasid eelnõu vaikimisi. Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõike 4 kohaselt, kui kooskõlastaja ei ole sama paragrahvi punktides 1–3 sätestatud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud või jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu kooskõlastatuks.